

УДК 338.48:640.4

Свида І. В.,
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри маркетингу
Мукачівського державного університету

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Анотація. У статті досліджено сучасний стан та перспективи розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні. Відзначено виняткову роль готельно-ресторанного бізнесу в туристично-рекреаційній діяльності її регіонів.

Ключові слова: готельно-ресторанний бізнес, туризм, рекреація.

Свида И. В.,
кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры маркетинга,
Мукачевский государственный университет

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ДИНАМИКА РАЗВИТИЯ ОТЕЧЕСТВЕННОГО ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БИЗНЕСА

Аннотация. В статье исследовано современное состояние и перспективы развития гостинично-ресторанного бизнеса в Украине. Отмечено исключительную роль гостинично-ресторанного бизнеса в туристическо-рекреационной деятельности ее регионов.

Ключевые слова: гостинично-ресторанный бизнес, туризм, рекреация.

Svida Ivanna,
candidate of economic sciences,
assistant professor of Marketing Department
of Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine

MODERN TENDENCIES AND DYNAMICS OF THE DEVELOPMENT OF THE DOMESTIC HOTEL-RESTAURANT BUSINESS

Annotation. Nowadays hotel-restaurant business in the whole world is considered as the most perspective one. Biggest influence is made by hotel-recreational activity. Task of this article – to find features of the modern state and perspectives of the hotel-restaurant business development in the Ukraine.

Hotel-restaurant economy is active member of the marketing relations. It's development depends on the tendencies of the dynamics of the country's economy, changes in the demand\supply structure, development of the new business forms etc.

Number of the hotels grows every year in Ukraine, the same as their size and quantity of people they can accept. In the biggest load time they forced to use additional objects to give place to all the tourists.

Such things as campings, motels, mountain houses etc. are not well developed in Ukraine, though can take important place in the development of hotel-restaurant business. Top popularity belongs to hostels in Ukraine.

Modern state and tendencies of development hotel industry of Ukraine regions can be described as:

1. Achievements of the hotel industry are pretty poor in comparison to the world and European dynamics of growth.

2. Basic hotel funds are not satisfying for the world level and are in bad state.

3. Highly comfortable hotels are build with the use of the foreign investments and usually are to expensive even in the world scale.

Important element of the service is restaurant services. Every year their number in Ukraine decrease.

Keywords: hotel and restaurant business, tourism, recreation.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день готельно-ресторанний бізнес в усьому світі вважається одним з найбільш перспективних видів бізнесу. Найбільшою мірою на його розвиток впливає туристично-рекреаційна діяльність, оскільки збільшення притоку відвідувачів забезпечує економічне зростання закладів готельно-ресторанного господарства.

В той же час день готельно-ресторанний бізнес є невід'ємною інфраструктурною складовою розвитку туризму, виконуючи не тільки економічну (підприємництво в сфері обслуговування), а й соціальну (задоволення потреб туристів у повноцінному відпочинку та харчуванні) функції.

Актуальність дослідження. Готельно-ресторанний бізнес є одним з небагатьох сфер вітчизняної економіки, в якій практично з самого початку економічних реформ у повній мірі проявилися ринкові відносини. На сьогоднішній день готельно-ресторанний бізнес – це динамічний та високодохідний бізнес, тому він є інвестиційно привабливим та цікавим. Крім того, його розвиток здатний стимулювати розвиток туризму та рекреаційної діяльності в регіонах.

Мета даної статті – виявити особливості сучасного стану й перспектив розвитку готельно-ресторанного бізнесу України.

Виходячи з мети статті визначені наступні завдання:

- дослідити динаміку розвитку готельно-ресторанного господарства в Україні;

- охарактеризувати сучасні аспекти розвитку готельно-ресторанного бізнесу в регіонах;

- запропонувати шляхи покращення розвитку вітчизняного готельно-ресторанного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження сучасних форм розвитку та організації готельно-ресторанного бізнесу в Україні знайшли своє відображення в працях таких відомих вітчизняних науковців, як Агафонові А.П. [1], Дорошенка С.Д. [3], Кифяка В.Ф. [4], Лозянського А.І. [5], Шуліки Н.В. [7] та інших. Однак враховуючи актуальність теми розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні та її практичного значення можна констатувати про недостатність уваги до даного виду досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Готельно-ресторанне господарство є активним учасником ринкових відносин. Його розвиток залежить від загальних тенденцій динаміки економіки держави, змін структури попиту та пропозиції, розвитку нових форм організації бізнесу тощо. Діяльність готельно-ресторанного господарства аналізується на основі інформаційних матеріалів Державного управління статистики України [1].

На території України з кожним роком збільшується кількість закладів розміщення (табл. 1). За останні 3-и роки (2011-2013 рр.) в Україні збільшилася кількість закладів розміщення на 529 од. Загальна кількість колективних засобів розміщення (КЗР) України в 2013 р. становила 6411 од.

Таблиця 1

Колективні засоби розміщення в Україні

	Кількість КЗР, од.		
	усього	у тому числі	
		готелів та аналогічних засобів розміщення	спеціалізованих засобів розміщення
2011	5882	3162	2720
2012	6041	3144	2897
2013	6411	3582	2829

Кількість місць у КЗР в 2013 р. становила 586,6 тис. (табл. 2). Протягом 2011-2013 рр. кількість місць у вітчизняних готелях збільшилася на 19,3 тис.

Кількість розміщених у КЗР в 2013 р. становила 8303,1 тис. Кількість розміщених за останні 3-и роки збільшилася на 876,2 тис.

Таблиця 2

Місткість колективних засобів розміщення

Кількість місць, тис.			
	усього	у тому числі	
		готелів та аналогічних засобів розміщення	спеціалізованих засобів розміщення
2011	567,3	154,2	413,1
2012	583,4	162,8	420,6
2013	586,6	179,1	407,5

В період пікових навантажень (це взимку в період новорічно-різдвяних свят для Карпатського регіону та влітку (до 2014 р.) в Криму) не вистачає ліжко-місць для розміщення всіх бажаючих відпочити, тому дуже своєчасним є введення в експлуатацію нових об'єктів.

Таблиця 3

Кількість розміщених в колективних засобах розміщення

Кількість розміщених, тис.			
	усього	у тому числі	
		готелів та аналогічних засобів розміщення	спеціалізованих засобів розміщення
2011	7426,9	4656,8	2770,1
2012	7887,4	4983,9	2903,5
2013	8303,1	5467,8	2835,3

Такі типи місць короткотермінового перебування як кемпінги, мотелі, молодіжні турбази та гірські притулки, які поширені у більшості країн світу, в Україні зустрічаються рідко, хоча вони можуть займати важливе місце в розвитку готельного бізнесу.

Важливе значення для України, як транзитної території, відіграють мотелі. Основне призначення мотелів – обслуговування гостей в умовах короткочасної транспортної зупинки. Для мотелів передбачається скорочений склад приміщень загального користування, термін перебування в них – не більше 3-х діб. Місце розташування – на автотрасах, поблизу залізниць, автобусних зупинок.

Новинкою для країни стали перші українські хостели (в перекладі з англійської «молодіжний притулок»), які відкриваються починаючи з 2004 р. Хостели не конкурують напряду з малобюджетними готелями, оскільки вони пропонують не номери, а просто ліжка. Хостели не субсидуються, і тому не можуть держати зовсім низькі ціни.

В сучасних умовах розвитку туризму для збалансованого досягнення мети якісного обслуговування туристів та рекреантів розвиток туристичної галузі України спрямований на формування мережі малих приватних готелів і засобів розміщення інших типів, а також поступовий розвиток спектру додаткових послуг та інфраструктури обслуговування. В умовах конкуренції з комфортабельними рекреаційними закладами закордонних країн аналогічні заклади країни можуть ефективно діяти тільки при умові створення системи належного сервісу, в основу якого ставляться бажання та інтереси самого відпочиваючого.

Важливим елементом розвитку готельного сервісу є створення для приїжджих необхідних умов для проживання та відпочинку, забезпечення високого рівня їх обслуговування. Рівень сервісу зростає за наявності автостоянок, закладів харчування та торгівлі, саун (басейнів), пралень та ін., що надають додаткові супутні послуги.

Успіхи в діяльності готельного господарства асоціюються передусім з його сучасною матеріально-технічною базою, кваліфікованим персоналом, широким спектром послуг, сильній ринковій позиції та іншими складовими.

Сучасний стан і тенденції розвитку готельної індустрії регіонів України можна охарактеризувати наступними положеннями:

1. Досягнення готельної індустрії країни є дуже скромними на фоні світової та європейської динаміки зростання та процвітання галузі.
2. Основний готельний фонд в регіонах не відповідає міжнародним стандартам та є зношеним.
3. Високо комфортабельні готелі у великих містах введені в експлуатацію в основному за участі іноземних інвесторів. Вартість розміщення в цих готелях буває навіть вищою, ніж в найбільших столицях світу.

Важливий елемент в обслуговуванні туристів - це послуги ресторанного господарства. Підприємства ресторанного бізнесу обслуговують досить різноманітний контингент відвідувачів-туристів як вітчизняних, так й іноземних, як організованих, так й індивідуальних.

В 2013 р. на території України нараховувалося 2431 тис. од. закладів ресторанного господарства (табл. 4). Кількість ресторанів з 2000 р. по 2013 р. (за 13 років) зменшилася на 12,5 тис. од.

Таблиця 4

Наявність об'єктів ресторанного господарства
(ресторани, кафе, бари, їдальні тощо) підприємств
(юридичних осіб) на кінець року, тис.од.

2000	2005	2010	2011	2012	2013
33,1	27,3	23,4	22,9	21,6	20,6

Впродовж останніх років розширилась мережа невеликих кафе та барів, що належать фізичним особам-підприємцям, де пропонується широкий вибір страв різних національних кухонь.

Незважаючи на виключно важливу роль функціонування закладів ресторанного господарства для розвитку туристичної діяльності, в країні поки що не створена достатньо професійна й відповідальна система громадського харчування туристів.

Сучасний стан конкуренції на споживчому ринку характеризується переважним розвитком цінової конкуренції між окремими підприємствами громадського харчування. Причиною цього є невисокий рівень доходів більшості верств населення. Проте на окремих сегментах ринку, при реалізації продукції та послуг, що орієнтовані на споживача з середнім та високим рівнем доходів, все більше (а іноді визначальне) значення в боротьбі за споживача мають інструменти нецінової конкуренції.

Вітчизняний ринок ресторанних послуг далекий від переповнення, і тому конкурентна боротьба йде не стільки між самими ресторанами, як за кожного клієнта окремо. Але найбільш активна боротьба йде в середньому ціновому сегменті.

Для ресторану особливо важливим є місце його розташування. Іноді це дозволяє суттєво знизити витрати на рекламу. Але навіть якщо ресторан розташовується в центрі міста і має постійних клієнтів – а ці фактори є головними умовами успіху – це ще не гарантує прибутку. Тому, наприклад, ресторан «Зірка» (м.Мукачеве, Закарпатська область), який знаходиться в центрі міста, часто оголошує день безкоштовного дегустування власного фірмового пива.

На даний час особливим успіхом користуються ресторани, що мають тематичне спрямування та виконані в креативному стилі з відповідним тематиці меню. Наприклад, ресторани східної кухні, ірландські паби, в стилі кантрі тощо. В регіонах України, враховуючи багату історію та етнос населення, все більше відкривається ресторанів тематичного спрямування.

Готельно-ресторанний бізнес є одним з найбільш привабливих видів бізнесу як для місцевого населення, так і для інвесторів. Його рентабельність рідко буває нижчою за 40%, а часто досягає рівня й 100%.

Для ресторанів в регіонах конкурентним може стати відкриття мережових ресторанів, наприклад, з сім'ї «Козирна карта». Мережа цих ресторанів є найбільшою «сім'єю» в країні і загальноновизнана як лідер на ринку України. Маючи великий досвід роботи на ринку, великі фінансові ресурси і підтримку інших філіалів «Козирна карта» в перспективі може стати найбільшим супротивником в конкурентній боротьбі й витіснити місцеві заклади з ринку.

Висновки. Готельно-ресторанний бізнес займає важливе місце у реалізації соціально-економічних завдань, а також впливає на розвиток туризму, оскільки організація розміщення та харчування туристів є одним з головних завдань задоволення першочергових потреб туриста.

Україна в перспективі може стати одним з найбільш привабливих туристичних центрів Європи. Тому для створення тут потужної індустрії туризму необхідно забезпечити розвиток належної інфраструктури в регіонах, однією з головних якої є готельно-ресторанний бізнес.

В подальшому конкуренція в галузі буде тільки збільшуватися, з'являтимуться заклади розміщення та харчування нових форматів, тому вітчизняні підприємці повинні бути готові першими запропонувати споживачам нові пропозиції харчування й відпочинку з метою протистояння конкурентній боротьбі.

Використані джерела інформації:

1. Агафонова Л.Г. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання: Навчальний посібник / Агафонова Л.Г., Агафонова О.Є. - К., 2002. - 350 с.
2. Державний комітет статистики України. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
3. Дорошенко С.Д. Управління сучасним готельно-ресторанним комплексом. – Пос. / Дорошенко С.Д., Агафонова А.Л. – К., «Афіша», 2009 р. – 122 с.
4. Кифяк В.Ф. Конкурентні переваги перспективного розвитку територіальної рекреаційної системи Карпатського регіону/ В. Ф. Кифяк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – №1. – С. 199-204.
5. Лозянський А.І. Організація туристичної діяльності. – Навчальний посібник / Лозянський А.І. - К., 2008 р. - 250 с.
6. Свида І.В. Інфраструктурне забезпечення розвитку туризму (на матеріалах Закарпатської області). – Монографія / Свида І.В. – Ужгород, «Карпати», 2012. – 333 с.
7. Шуліка Н.В. Організація обслуговування в ресторанах / Шуліка Н.В. – М.: Вища школа, 2005. – 89 с.

References:

1. Agafonova L.G. & Agafonova O.E. Tourism, hotel and restaurant business: price, competition, governmental organization. - K., 2002 – 350p.
2. Governmental committee of the statistics of Ukraine. – [Network resource]. - Retrieved from [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua).

3. Doroshenko S.D. & Agafonova L.G. (2009). Management of the modern hotel-restaurant complex. – K. “Afisha”. -122p.
4. Kifyak V.F. (2011). - Competitive Advantages of the perspective development of the local recreational system of Karpatian region/ Forming of the marketing relations in Ukraine.- 2011.-№1- 199-204.
5. Lozyanskiy A.I. (2008). Organization of the tourism.- K., “Afisha”, 250p.
6. Svida I.V. (2012). Infrastructural provision of the tourism development (on the example of the Karpatian region) – Monography. – Uzhgorod, “Karpaty”. – 333p.
7. Shulika N.V. (2005). Organization of the service in the restaurants. – M. Higher school, 89p.

Рецензент: Кондрашихін А.Б., д.е.н., професор